

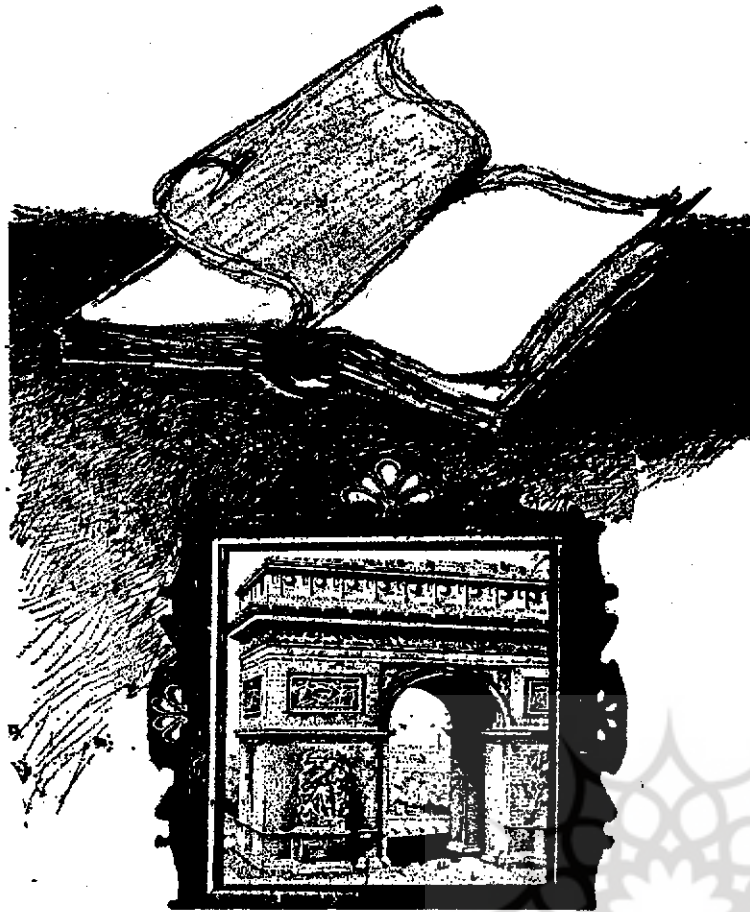
قانون جزایی فرانسه

ترجمه: دکتر سید محمد حسینی
(عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه تهران)
□ قسمت: اول

مقدمه ترجمه

از آنجا که فایده، یا فوائد، برگردان قانون جزایی یک کشور اروپایی به زبان فارسی - خصوصاً در زمان حاضر که قانونگذاری ما ملهم از منابع اسلامی است - ممکن است برای همه خوانندگان روشن نباشد، شایسته است اشاره‌ای کوتاه به برخی از فوائد این ترجمه را مقدمه قرار داده، آنگاه کار را شروع کنیم.

۱- قانون مجازات نشان دهنده بخش برجسته‌ای از فرهنگ یک جامعه به شمار می‌رود و ارزشهای مثبت و منفی یک تمدن را منعکس می‌سازد. اگر در این دنیایی که جوامع مختلف - طوعاً او گراً - به یکدیگر نزدیک و با هم مرتبط می‌باشند، شناخت فرهنگها و تمدنهای مختلف پسندیده و - حتی - لازم است، و اگر شعار "گفتگوی تمدنها" که توسط جمهوری اسلامی ایران مطرح شده و

مختلفی از آن الهام می‌گیرند می‌تواند گامی مفید در جهت رفع یک نیاز علمی تلقی شود.

۳- وضع قانون، کاری پیچیده، فنی و علمی است. گو این که تا دو دهه قبل کار قانونگذار ایرانی آسان بود، چرا که عمدتاً تقلید از قانونگذاری غربی بود. با پیدایش انقلاب اسلامی و دگرگونی اساسی در فلسفه و منابع قانونگذاری امروز مقنن ایرانی مستقل عمل می‌کند. مع الوصف، او در وضع قوانین عرفی و در شکل تدوین قانون بی‌نیاز از استفاده از تجربیات کشورهای دیگری که سوابق درازی در وضع قانون دارند نمی‌باشد.

۴- اطلاع از قوانین حاکم در کشورهای خارجی - خصوصاً قانون کیفری - از

مورد استقبال قرار گرفته است، برخاسته از یک احساس ضرورت می‌باشد، ناگزیر مطالعه قانون کیفری جوامع مختلف، خصوصاً جوامع بزرگ و الهام بخش جوامع دیگر، بخش مهمی از این شناخت را تشکیل می‌دهد، چرا که قانون کیفری بیان‌کننده جدی‌ترین انتخاب‌های یک جامعه به شمار می‌رود که عرصه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی آن جامعه را فرا می‌گیرد.

۲- امروزه در علم حقوق، شناخت تطبیقی و مقارنه‌ای سیستمهای حقوقی شاخه‌ای بس ارزنده و کارساز محسوب می‌شود که در غنا بخشیدن به مطالعات حقوقی سهم بسزایی دارد. ترجمه قانون جزایی یک کشور بزرگ که جوامع

لوازم برقراری روابط حساب شده سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با کشورهای بیگانه است و دست‌اندرکاران تنظیم این گونه روابط باید بدان مجهز باشند.

با توجه به مراتب فوق و نظر به اهمیت کشور فرانسه از دیدگاه سوابق حقوقی، به ترجمه قانون کیفری این کشور مبادرت می‌شود. باشد که مورد استفاده شایسته قرار گیرد و خدمتی به شمار آید.

کتاب نخست مقررات عمومی (مقررات این کتاب از اول مارس ۱۹۹۴ لازم الاجرا شده است).

قانون جزایی

فصل نخست: اصول کلی

ماده یکصد و یازده - یکم:

جرایم کیفری بر اساس اهمیت به سه گروه تقسیم می‌شوند:

جنایات، جنحه‌ها، خلافها

ماده یکصد و یازده - دوم:

قانون، جنایات و جنحه‌ها را مشخص و مجازاتهای قابل اعمال بر مرتکبین آنها را تعیین می‌کند.

آیین‌نامه، خلافها را مشخص و در محدوده مشخص شده توسط قانون، کیفرهای قابل اجرا بر مرتکبین آن را تعیین می‌کند.

ماده یکصد و یازده - سوم:

هیچ کس به علت ارتکاب جرم یا جنحه‌ای که عناصر آن توسط قانون تعریف نشده یا به جهت انجام خلافی که عناصر آن به وسیله آیین‌نامه تعیین نگردیده نباید مجازات شود.

هیچ کس نباید با کیفری که توسط قانون پیش بینی نشده (اگر جرم از نوع

جنایت یا جنحه است) یا توسط آیین‌نامه تعیین نگردیده (اگر جرم از نوع خلاف می‌باشد) مجازات شود.

ماده یکصد و یازده - چهارم:

قانون جزایی تفسیر مضیق می‌شود.

قانون مجازات نشان دهنده

بخش برجسته‌ای از فرهنگ یک

جامعه به شمار می‌رود و ارزشهای

مثبت و منفی یک تمدن را

مستقیماً منعکس می‌سازد.

ماده یکصد و یازده - پنجم:

در مواردی که حل و فصل دعوی متوط به بررسی و اظهار نظر مرجع قضایی کیفری رسیدگی کننده به دعوی می‌باشد، محاکم کیفری برای تفسیر اعمال اداری، آیین‌نامه‌ای یا شخصی و برای ارزیابی و تمیز قانونی بودن آنها صالح می‌باشند.

قانون کیفری بیان کننده

جدیدی ترین انتخاب‌های یک

جامعه به شمار می‌رود که

عرصه‌های مختلف فرهنگی،

سیاسی و اقتصادی آن جامعه

را مستقیماً منعکس می‌کند.

فصل دوم: اجرای قانون کیفری در

زمان

ماده یکصد و دوازده - یکم:

فقط کارهایی قابل مجازات هستند که در زمان ارتکاب [بر اساس مقررات قانونی] تشکیل دهنده جرم [شناخته

شده] باشند.

فقط مجازاتهایی می‌توانند اعلام و اعمال شوند که در زمان ارتکاب جرم قانوناً قابل اعمال می‌باشند.

مع الوصف، قوانین جدید، در صورتی که مجازاتی اخف از مجازات پیش‌بینی شده در قانون سابق را مقرر کنند و به شرط این که مجرم به محکومیتی برخوردار از اعتبار امر مختوم کیفری محکوم نشده باشد، در مورد جرایم ارتکاب شده پیش از لازم الاجرا شدن آن قوانین اجرا می‌شوند.

ماده یکصد و دوازده - دوم:

قوانین ذیل به محض لازم الاجرا شدن، در مجازات جرایم ارتکابی پیش از لازم الاجرا شدن آن قوانین قابل اعمال می‌باشند:

۱- قوانین مربوط به صلاحیت و قانون مربوط به سازمان [تشکیلات] قضایی، مادام که حکم راجع به ماهیت از دادگاه بدوی صادر نشده است.

۲- قوانینی که نحوه تعقیب مجرم و قواعد شکلی آیین دادرسی را تعیین می‌کنند

۳- قوانین مربوط به نظام اجرا و اعمال مجازاتها، مع الوصف، در صورتی که نتیجه این قوانین تشدید مجازاتهایی که قبلاً بدان حکم شده است باشد، جز در مورد جرایمی که پس از لازم الاجرا شدن آن قوانین ارتکاب می‌شوند قابل اعمال نمی‌باشند.

۴- در مواردی که مرور زمان منقضی نشده و حق مکتسبی ایجاد نکرده، قوانین مربوط به مرور زمان اقامه دعوی عمومی و مرور زمان مربوط به مجازاتها

عطف به ما سبق می‌شوند، مگر هنگامی که مفاد آن قوانین به بدتر شدن موقعیت ذینفع منتهی شود.

ماده یکصد و دوازده - سوم:

قوانین مربوط به ماهیت و موارد مفتوح بودن طرق اعتراض به احکام و نیز قوانین مربوط به مهلت‌ها، و مواعد اعتراض به احکام و مربوط به اشخاصی که می‌توانند به طرق اعتراض متوسل شوند، در مورد اعتراضات به عمل آمده بر آرای صادر شده پس از لازم الاجرا شدن این قوانین قابل اعمال می‌باشند. اعتراضات تابع قواعد لازم الاجرا در زمانی که اعتراض به عمل می‌آید می‌باشند.

ماده یکصد و دوازده - چهارم:

اجرا و اعمال فوری قانون جدید بر اعتبار اعمالی که مطابق قانون سابق انجام گردیده اثری نمی‌گذارد.

مع الوصف، در جایی که قانون لاحق جرم کیفری بودن عملی را که مطابق قانون سابق جرم بوده و موضوع حکم کیفری قرار گرفته است منتفی می‌سازد، اجرای مجازات عملی که به موجب قانون لاحق دیگر جنبه کیفری ندارد متوقف می‌شود.

فصل سوم: اجرای قانون جزایی

در مکان

ماده یکصد و سیزده - یکم:

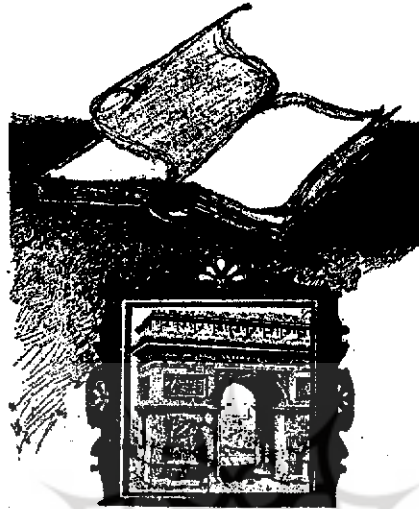
قوانین این فصل "در سرزمین جمهوری" که [علاوه بر قلمرو زمینی] شامل قلمرو دریایی و هوایی متعلق به "جمهوری" می‌باشد اعمال و اجرا می‌شود.

بخش نخست:

جرایمی که در قلمرو جمهوری ارتکاب می‌شوند یا ارتکاب شده در قلمرو جمهور تلقی می‌گردند.

ماده یکصد و سیزده - دوم:

قانون کیفری فرانسه در مورد جرایم ارتکاب شده در سرزمین "جمهوری" قابل اجرا می‌باشد.

با تحقق یکی از اعمال تشکیل دهنده جرم در سرزمین جمهوری، جرم ارتکاب شده در سرزمین جمهوری تلقی می‌شود.

ماده یکصد و سیزده - سوم:

قانون جزایی فرانسه در مورد جرایمی که در کشتی‌های حامل پرچم فرانسه و جرایمی که علیه این گونه کشتی‌ها، در هر کجا باشند ارتکاب شود، قابل اعمال است.

در مورد جرایمی که در کشتی‌های ناوگان دریایی ملی [کشتی‌های نظامی] یا علیه این کشتی‌ها، در هر کجا که باشند، ارتکاب شوند، فقط قانون جزایی فرانسه قابل اعمال می‌باشد.

ماده یکصد و سیزده - چهارم:

در مورد جرایم ارتکابی در وسایل هوانوردی ثبت شده در فرانسه، یا علیه این گونه وسایل، در هر کجا باشند، قانون

جزایی فرانسه قابل اجرا می‌باشد. در مورد جرایمی که در وسایل هوانوردی جنگی فرانسه یا علیه این گونه وسایل، در هر کجا که باشند، ارتکاب شود، فقط قانون کیفری فرانسه قابل اجرا می‌باشد.

ماده یکصد و سیزده - پنجم:

قانون جزایی فرانسه قابل اعمال است بر هر کس که در سرزمین جمهوری در ارتکاب جنایت یا جنحه‌ای که در سرزمین بیگانه رخ داده - مثلاً به عنوان دستیاری در ارتکاب جرم - مجرم شناخته شود، مشروط به این که جنایت یا جنحه ارتکابی هم به وسیله قانون فرانسه و هم توسط قانون کشور خارجی محل ارتکاب جرم مجازات شود، و به شرط این که ارتکاب جرم بر اساس رأی قطعی و نهایی دادگاه بیگانه احراز شده باشد.

بخش دوم:

جرایم ارتکاب شده در خارج از جمهوری [فرانسه]

ماده یکصد و سیزده - ششم:

قانون جزایی فرانسه در مورد هر جنایت ارتکاب شده توسط شخص فرانسوی در خارج از سرزمین جمهوری قابل اجرا می‌باشد.

این قانون در مورد جنحه‌های ارتکاب شده توسط فرانسویها در خارج از سرزمین جمهوری قابل اعمال است در صورتی که قانونگذار کشور محل ارتکاب برای آن اعمال مجازات مقرر کرده باشد.

در صورتی هم که متهم پس از انجام عملی که به ارتکاب آن متهم است تابعیت فرانسوی کسب کند، مفاد این ماده اجرا می‌شود.

دادرسی و حکایتهای تاریخی

مسئله مجلسی (ز) درج، ۱۳۰۰
«بهازالانوار» آورده است. که محصلین
ستان گفت: من در خراسان نزد مولایم
علی بن موسی الرضا علیه السلام
بودم و می‌دیدم مامون آن حضرت را
در سمت راست خود می‌نشاند، اتفاقاً
روزی، به مامون خبر دادند، مردی از
صوفیان دینت به دردی زده است.
مامون فرمان داد تا آن مرد را در
مجالس خود حاضر سازند، چون در
او نگریست، او را فردی در لباس
زاهدان و پارسایان یافت. که اثر سجده
در پیشانی‌ش نهشته بود. مامون چون
آن ظاهر را مشاهده کرد، گفت اف بر این
ظاهر زیبا و عمل زشت. مرد گفت من
این کار را به سزاوارتر از این کار
روی اختیار، هنگامی هست به این کار
زده‌ام که تو حق مرا از خمس و عتیم
بازداشتی، مامون گفت تو در خمس و

بهادار که مواد چهارصد و چهل و دو -
یکم، چهارصد و چهل و سه - یکم و
چهارصد و چهل و چهار - یکم مجازات
آن را تعیین کرده؛

- و در مورد تمامی جنایات و
جنحه‌هایی که علیه مأموران یا محل‌های
دیپلماتیک یا کنسولگری فرانسه، در
خارج از جمهوری ارتکاب شوند.

ماده یکصد و سیزده - یازدهم: با
رعایت مفاد ماده یکصد و سیزده - نهم،
در موارد ذیل قانون جزایی فرانسه
در مورد جرایم و جنحه‌هایی که در وسایل
هوانوردی ثبت نشده در فرانسه یا علیه
این گونه وسایل ارتکاب شوند قابل اجرا
می‌باشد:

۱- هنگامی که مرتکب جرم یا قربانی
آن دارای تابعیت فرانسوی است؛

۲- وقتی که وسیله هوایی پس از
وقوع جرم یا جنحه در فرانسه فرود آید؛

۳- زمانی که وسیله هوایی، بدون
کادر پرواز و خدمه، به کسی که مقصد اصلی
فعالیت او، یا - در غیر این صورت -
اقامتگاه دائمی او در سرزمین جمهوری
است، اجازه داده شده است.

در مورد پیش بینی شده در شماره
یکم، تابعیت مرتکب یا قربانی جرم
مطابق ماده یکصد و سیزده - ششم، بند
آخر، و ماده یکصد و سیزده - هفتم
بررسی می‌شود.

ماده یکصد و سیزده - دوازدهم:

در صورتی که معاهدات بین‌المللی و
قانون پیش بینی کرده باشند، قانون
جزایی فرانسه در مورد جرایم ارتکاب
شده در ماورای دریای سرزمینی قابل
اعمال می‌باشد.

ماده یکصد و سیزده - هفتم:

در صورتی که در حین ارتکاب جرم،
قربانی دارای ملیت فرانسوی باشد، قانون
جزایی فرانسه در مورد هر جنایت و نیز
در مورد جنحه‌های دارای مجازات زندان
که در خارج از سرزمین جمهوری توسط
یک فرانسوی یا غیر فرانسوی ارتکاب
شود، اعمال می‌گردد.

ماده یکصد و سیزده - هشتم:

در موارد پیش بینی شده در مواد
یکصد و سیزده - ششم و یکصد و سیزده
- هفتم، تعقیب جنحه‌ها فقط به
درخواست دادسرا به عمل می‌آید. این
تعقیب باید مسبوق باشد به شکایت
قربانی یا کسانی که از جانب قربانی حق
شکایت دارند یا مسبوق باشد به اعلام
رسمی اتهام توسط مراجع کشور محل
ارتکاب عمل مجرمانه.

ماده یکصد و سیزده - نهم:

در مواد پیش بینی شده در موارد
یکصد و سیزده - ششم و یکصد و سیزده -
هفتم، علیه شخصی که ثابت کند به علت
ارتکاب همان اعمال در خارج از فرانسه
محاكمه قطعی شده و - در صورت
محکومیت - مجازات آن را تحمل کرده یا
اجرای مجازات مشمول مرور زمان شده،
هیچ تعقیبی به عمل نمی‌آید.

ماده یکصد و سیزده - دهم:

قانون جزایی فرانسه اعمال می‌شود:
- در مورد جنایات و جنحه‌هایی که
تجاوز به منافع اساسی ملی شناخته
شده‌اند و تحت عنوان اول کتاب چهارم
این قانون مجازات آنها مقرر شده است؛
- در مورد جعل و تزویر و قلب سازی مهر
دولتی، پول سکه، اسکناس یا اوراق